

Základní pojmy z interkulturní psychologie

Kontaktní událost/kulturní kontakt

- Setkání dvou kultur s vlastní dějinnou narací
- Kdo je ten druhý?
- Minulost - Kolumbus
- Současnost – na mikroúrovni kmeny na hranicích Brazílie a Peru
- Budoucnost - meziplanetární kontakty
- Má minimálně dva svědky a dvě rovnocenné interpretace

Imigrace

- Aktuální politický kontext
- Téma se v sociálních vědách objevuje v 19. století – popis imigrantských kultur, mapování života v ghettech
- Urbanizace a uspořádávání měst
- Paradox – problémy druhé či třetí generace
- Výrazný nárůst publikací – více v oblasti sociologie, pedagogiky, až poté psychologie
- Feuerstein – zdůraznění problémů identity
- Imigrace a diverzita – rozdíl Evropy a USA
- Intenzita odlišnosti – „třetí svět“

Akulturace

- Kulturní změny, k nimž dochází vlivem kulturního kontaktu
- Zkušenost jednotlivců či skupiny, kteří jsou konfrontováni se změnami ve svém kulturním prostředí
- Skupiny/jednotlivci z různých kultur vstupují do stálého bezprostředního kontaktu, který vede ke změnám v původních kulturních vzorech jedné nebo obou skupin (Redfield, 1935)
- Difuze kulturních prvků
- Původní (první) x kontaktní kultura
- Kulturní šok

J. W. Berry – akulturační strategie

- Na základě přisuzované hodnoty
  - Asimilace
  - Separace
  - Marginalizace
  - Integrace

Fáze akulturace

- Konfrontace kultur – poznání kladů a záporů
- Akceptování některých kulturních obsahů, jejich selekce
- Přijetí do vlastního kulturního systému
- Modifikace x eliminace
- Akulturační reakce

Enkulturační

- Formální i neformální přijímání kulturních norem a zkušeností v průběhu ontogeneze
- Proces adaptace jedince na určitou kulturu
- Vrstvení jedince do kultury ve formě učení
- Jazyková úroveň je markantní
- Vytváření kulturní identity (citlivé období?, konfúzní identita), vědomí příslušnosti, přijímaná očekávání
- Vliv kultury na psychické poruchy
  - Japonsko taijin kyofusho
  - Východní Asie lata
  - Švédsko, Austrálie – syndrom rezignace, rezignované děti

Kulturní etnocentrismus

- Sklon k preferování vlastního způsobu života před všemi ostatními
- Poměrování všeho cizího prostřednictvím norem a hodnot vlastního společenství
- Za správné, užitečné, pravdivé jsou považovány pouze hodnoty, normy a ideje sociální skupiny, s níž se jedinec identifikuje (kritéria velmi široká)
- Příčina chybných interpretací, při studiu určité kultury je potřeba se orientovat podle jejích vlastních významů a hodnot
- Sociální vědy se snaží etnocentrismus omezit

Druhy etnocentrismu

- Základní etnocentrismus
- Umírněný etnocentrismus
- Agresivní etnocentrismus

Kulturní relativismus

- Průcha: „...Každou **specifickou kulturu** lze vnímat jako systém forem chování, hodnot a norem, **charakteristický pro danou společnost**, obecně přijímaný a napodobovaný, vstupuje do procesu socializace, reprodukuje se v kulturních výtvorech a stabilizuje se ve zvycích a obyčejích **dané skupiny...**“
- Teoreticko-metodologický přístup ke studiu takovýchto kulturních specifik, předpokládající, že pochopení je možné pouze v kontextu vlastních hodnot, norem a idejí.
- Opozice k doktríně evropocentrismu počátku 20. století
- Ochota připustit existenci více vzájemně si rovnocenných kultur, tzn. hodnotových a normativních systémů
- Nikoliv nihilistická devalvace kulturních hodnot – filozoficko etický problém, zapojení metakognice a uvědomění si vlastního východiska

Konvergence a divergence

- Kulturní konvergence – sblížování a nárůst podobnosti kulturních prvků a projevů ve vzájemně izolovaných a původně odlišných systémech (příklad)
- Kulturní divergence – rozrůzňování a diverzita kulturních prvků včetně nového uvědomění si identity (příklad)

Multikulturalismus

- Historicky 60. léta 20. století USA a Kanada
- Spíše idea či víra – lidé s různými kořeny mohou žít pospolu a učit se porozumět obraznosti druhých, vzájemná komunikace a soužití přes hranice rasy, jazyka, rodu, věku... bez předsudků a iluzí je nejen možná, ale i přínosná
- Politické zabarvení

Výsledné stavy kulturního kontaktu

- Akomodace – vnější přizpůsobení
  - Členové menšiny si uvědomují existenci jiných hodnot a norem chování, než vyznávají a užívají, navenek je respektují, ale vnitřně je nepřijímají, neztotožňují se s nimi
  - Potenciální konfliktní situace
- Asimilace
  - Postupné včleňování jednoho etnika/skupiny do druhé, znaky původní kultury se postupně ztrácejí (teoreticky částečně oboustranné)
  - Vynucená x dobrovolná
- Amalgamace
  - Úplné promíchání menšinového a většinového obyvatelstva v podstatě bez možného rozpoznání – skrze manželské svazky a společné potomky – ideální stav (ve smyslu ideálního typu)

Výsledné stavy kulturního kontaktu

- Segregace
  - Izolace většiny a menšiny
  - Nespolupráce
  - Záměrné vyhýbání se kontaktům
  - Oddělená existence
  - Obvykle doprovázeno přesvědčením o méněcennosti menšiny
  - Apartheid v JARu – kdo je ale menšina (černoši 80 %, běloši 9 %, míšenci 9 %)
- Separace
  - Rozhodnutí na základě nedominantní skupiny